

VYRIAUSIOJI TARNYBINĖS ETIKOS KOMISIJA

Biudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 27, LT-01402 Vilnius, tel. (8 5) 212 43 96, faks. (8 5) 261 08 67
el. p. vtek@vtek.lt, <http://www.vtek.lt>
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188736355

Pareiškėjui

partijos „Laisvė ir teisingumas“ atsakingajam sekretoriui
Robertui Filistovičiui
El. paštas: info@laisve-teisingumas.lt

2021-12-22 Nr. S-~~3292~~³²⁹²-(1.9)

Asmeniui, dėl kurio priimtas skundžiamas sprendimas

Mažeikių rajono savivaldybės Tarybos nariui
Virginijui Sungailai
E. paštas: sunkiaigaila0121@gmail.com

Subjektui, priėmusiam skundžiamą sprendimą

Mažeikių rajono savivaldybės tarybos Etikos komisijai
El. p. savivaldybe@mazeikiai.lt, onutekelpsiene@gmail.com

Siunčiama per e. pristatymą

DĖL KOMISIJOS SPRENDIMO

Siunčiame Jums Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2021 m. gruodžio 15 d. sprendimą Nr. IGN-41 „Dėl Roberto Filistovičiaus skundo“.

PRIDEDAMA. 12 lapų.

Komisijos pirmininkas

Edmundas Sakalauskas

VYRIAUSIOJI TARNYBINĖS ETIKOS KOMISIJA

SPRENDIMAS DĖL ROBERTO FILISTOVIČIAUS SKUNDO

2021 m. gruodžio 15 d. Nr. IGN-41

Vilnius

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (toliau – VTEK, Komisija): pirmininkas Edmundas Sakalauskas, nariai Virginijus Sakalauskas, Evelina Matulaitienė, Gediminas Sakalauskas ir Martinas Žaltauskas, dalyvaujant asmeniui, dėl kurio priimtas skundžiamas sprendimas, Virginijui Sungailai, 2021 m. gruodžio 8 d. posėdyje išnagrino pareiškėjo Roberto Filistovičiaus (toliau – ir Pareiškėjas), skundą dėl Mažeikių rajono savivaldybės (toliau – ir Savivaldybė) tarybos etikos komisijos (toliau – ir Etikos komisija, Atsakovas) 2021 m. spalio 12 d. sprendimo Nr. TV20-12 „Dėl Virginijaus Sungailos“ (toliau – ir Sprendimas), kuriuo pripažinta, kad Mažeikių rajono savivaldybės tarybos narys (toliau – Tarybos narys) Virginijus Sungaila 2021 m. birželio 17 d. vykusio Savivaldybės tarybos Švietimo, kultūros ir sporto komiteto posėdžio metu partijai „Laisvė ir teisingumas“ pasiūlydamas pasivadinti partija „Kalėjimas ir banditizmas“, nepažeidė Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso (toliau – ir Kodeksas) 4 straipsnio 6 punkte numatyto valstybės politiko elgesio pavyzdingumo principo.

Pareiškėjas prašo VTEK panaikinti Etikos komisijos Sprendimą ir įpareigoti Etikos komisiją iš naujo nagrinėti jo 2021 m. birželio 22 d. skundą „Dėl Mažeikių rajono savivaldybės tarybos nario Virginijaus Sungailos elgesio“.

VTEK n u s t a t ė:

I. Skundžiamo sprendimo turinys ir tyrimo eiga

1. Mažeikių rajono savivaldybės tarybos etikos komisija 2021 m. liepos 27 d. sprendimu Nr. TV20-11 „Dėl Virginijaus Sungailos“ pripažino, kad Tarybos narys Virginijus Sungaila, 2021 m. birželio 17 d. vykusiam Mažeikių rajono savivaldybės tarybos Švietimo, kultūros ir sporto komiteto (toliau – Komitetas) posėdyje metu partijai „Laisvė ir teisingumas“ pasiūlydamas pasivadinti partija „Kalėjimas ir banditizmas“, nepažeidė Kodekso 4 straipsnio 6 punkte numatyto valstybės politikų elgesio pavyzdingumo principo.

2. VTEK 2021 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. IGN-35 „Dėl Roberto Filistovičiaus skundo“

patenkino Roberto Filistovičiaus skundą ir panaikino Etikos komisijos 2021 m. liepos 27 d. sprendimą Nr. TV20-11 „Dėl Virginijaus Sungailos“ bei įpareigojo Etikos komisiją Roberto Filistovičiaus 2021 m. birželio 22 d. skundą nagrinėti iš naujo, konstatuodama, jog Etikos komisija skundžiamą Virginijaus Sungailos pasisakymą nagrinėjo ne Kodekse įtvirtinto pavyzdingumo principo turinio, bet partijos „Laisvė ir teisingumas“ galbūt pažeistos dalykinės reputacijos aspektu, taip peržengdama savo kompetencijos ribas ir viršydama įgaliojimus.

3. Etikos komisija, pakartotinai išnaginėjusi Roberto Filistovičiaus 2021 m. birželio 22 d. skundą, 2021 m. spalio 12 d. sprendimu Nr. TV20-12 „Dėl Virginijaus Sungailos“ pripažino, kad Tarybos narys Virginijus Sungaila Kodekso 4 straipsnio 6 punkte numatyto valstybės politiko elgesio pavyzdingumo principo nepažeidė.

5. Nagrinėdama, ar V. Sungaila nepažeidė Kodekso 4 straipsnio 6 punkte numatyto pavyzdingumo principo, vertino, ar politikas deramai elgėsi visuomenėje, laikėsi visuotinai pripažintamų dorovės, moralės ir etikos normų. Etikos komisija pripažino, kad Virginijus Sungaila tik išsakė savo nuomonę apie partiją „Laisvė ir teisingumas“ ir tai padarė tuoj po to, kai Komitetas atsisakė į darbotvarkę įtraukti jo pasiūlytus penkis klausimus, jo nuomone, susijusius su visuomenės interesu, o tarp atsisakiusių į darbotvarkę įtraukti šiuos klausimus buvo du partijos „Laisvė ir teisingumas“ nariai. Etikos komisija vertino, kad Virginijus Sungaila, būdamas charizmatiška asmenybė, emociškai reagavo į Sigutės Bernotienės jam išsakytą repliką, pasitelkė hiperbolę, alegoriją – partijos „Laisvė ir teisingumas“ pavadinime esantį žodį „laisvė“ sutapatino su šio žodžio priešingybe „kalėjimas“ (nelaisvė), o žodį „teisingumas“ – su šio žodžio priešingybe „banditizmas“ (neteisingumas), iškart viešai leisdamas suprasti, kodėl jam susiformavo toks pasiūlymas, – dėl Komiteto, taip pat ir partijos „Laisvė ir teisingumas“ narių, nenoro spręsti visuomenei aktualius ir opius klausimus.

6. Etikos Komisija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnio 1 dalyje numatyta žmogus teise turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnyje numatyta teise laisvai reikšti savo mintis ir įsitikinimus bei Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 22 straipsnio 6 dalyje numatyto draudimu tarybos narį persekioti už balsavimą ar pareikštą nuomonę savivaldybės tarybos ar jos komitetų posėdžiuose, nusprendė, kad Virginijaus Sungailos 2021 m. birželio 17 d. vykusio Komiteto posėdžio metu pasiūlymas partijai „Laisvė ir teisingumas“ pasivadinti partija „Kalėjimas ir banditizmas“ nelaikytinas valstybės politiko elgesio pavyzdingumo principo pažeidimu.

II. Pareiškėjo skundas

7. Pareiškėjas nesutinka su Etikos komisijos priimtu Sprendimu, mano, kad Sprendimas yra nepagrįstas ir neteisėtas, nes minėta komisija V. Sungailos elgesio nenagrinėjo pavyzdingumo principo kontekste ir neatskleidė šio principo turinio, bei prašo jį panaikinti teikdamas savo argumentų.

8. Nurodo, kad vadovaujantis Dabartinės lietuvių kalbos žodyne pateikto žodžio „kalėjimas“ apibūdinimu, siūlymas pasivadinti „kalėjimas ir banditizmas“ suprantamas kaip partijos narių sutapatinimas su kalėjimu ir banditizmu, t. y. plėšimu, žudymu ar kita visuomenės smerkiama, nepriimtina veikla.

9. Žmogaus saviraiškos laisvė nėra absoliuti ir ji yra nesuderinama su minčių, pažiūrų, nuomonių ar įsitikinimų, kuriais yra kurstoma tautinė, rasinė, religinė ar socialinė neapykanta, prievarta bei diskriminacija, asmenys yra šmeižiami ar kitaip yra dezinformuojama visuomenė ar atskiri jos nariai, skelbimu. Žmogus, įgyvendindamas minėtą konstitucinę laisvę, turi ja naudotis taip, kad nebūtų pažeistos kitos demokratinėje visuomenėje ginamos vertybės, taip pat ir juridinio asmens dalykinė reputacija.

10. Vartodamas žodžius „Kalėjimas ir banditizmas“ apibūdinti partiją „Laisvė ir Teisingumas“, Tarybos narys Virginijus Sungaila nepagrindė jokiais argumentais ar faktinėmis aplinkybėmis. „Laisvė ir Teisingumas“ nėra teisiama partija, todėl buvo skleidžiama tikrovės neatitinkanti informacija.

11. Komiteto posėdyje dalyvavo kitų partijų atstovai, Savivaldybės administracijos tarnautojai, žiniasklaidos atstovai, todėl savo žodžiais V. Sungaila viešai pažemino partijos „Laisvė ir Teisingumas“ dalykinę reputaciją, padarė neturtinę žalą bei pažeidė Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso (toliau – Kodeksas) 4 straipsnyje numatytus valstybės politikų elgesio principus.

12. Vadovaujantis Kodekso 4 straipsnio 6 punkte pateikto pavyzdingumo principo apibrėžimu, pavyzdingu asmeniu laikytinas asmuo, paisantis dorovės normų, moralus, tinkamas, geras. Todėl reikia vertinti, ar V. Sungailos elgesys – kito juridinio asmens žeminimas, neadekvačių palyginimų taikymas – yra priimtinas visuomenei elgesys, nes politikų toleruojamas elgesys atitinkamai laikomas standartu ir visuomenės narių. Pareiškėjas mano, kad kito asmens žeminimas viešoje erdvėje be jokio faktinio pagrindimo, neadekvačių palyginimų taikymas yra nepriimtinas visuomenėje, neatitinka moralės, dorovės normų.

13. Pareiškėjas nesutinka su Savivaldybės komisijos teiginiu, kad partijos pavadinimo

sutapatinimas su „Kalėjimu ir banditizmu“ yra nuomonės pasakymas ir kritika. Teigia, kad juridinio asmens tapatinimas su visuomenei nepriimtina veikla, tokiu būdu žeminant juridinio asmens dalykinę reputaciją, šmeižiant, labiau laikytinas faktinių teiginių išsakymu, nei kritika.

14. Savivaldybės tarybos nariams, kaip ir kitiems politikams, yra keliami aukštesni veiklos, atsakomybės, etikos ir profesionalumo standartai. Tiek iš savivaldybės tarybos nario priesaikos, tiek iš Kodekso kylantys reikalavimai sąžiningai eiti savo pareigas ir laikytis aukščiausių elgesio standartų, vengti situacijų, galinčių paveikti sprendimų, kurie sukeltų visuomenėje abejonę, priėmimą, reiškia, kad tarybos narys turi laikytis aukščiausių etikos standartų, bet Etikos komisija V. Sungailą apibūdino kaip „charizmatišką asmenybę“ ir tuo pateisino jo elgesį.

15. Pareiškėjas mano, kad Savivaldybės komisija pažeidė komisijos nuostatų 34 punktą, nes Pareiškėjas nebuvo informuotas apie posėdžio vietą ir laiką, nors apie ankstesnius posėdžius buvo informuotas ir dalyvavo.

Remdamasis šiais savo išdėstytais pagrindiniais argumentais, Pareiškėjas prašo VTEK panaikinti Sprendimą ir įpareigoti Etikos komisiją iš naujo nagrinėti Pareiškėjo skundą

III. Atsakovo atsiliepinimas

Atsakovas – Etikos komisija nesutinka su Pareiškėjo skundu, prašo jį atmesti kaip nepagrįstą remdamasis toliau vardijamais motyvais.

16. Etikos komisija konstatavo, kad Tarybos narys Virginijus Sungaila tik išsakė savo nuomonę partijos „Laisvė ir teisingumas“ atžvilgiu, įvertinusi Virginijaus Sungailos bei Savivaldybės mero pavaduotojos, partijos „Laisvė ir teisingumas“ Mažeikių skyriaus frakcijos seniūnės Sigutės Bernotienės rašytinius paaiškinimus, taip pat 2021 m. birželio 17 d. Komiteto posėdžio garso įrašą.

17. Priimdama Sprendimą Etikos komisija atsižvelgė į Tarybos nario V. Sungailos nuomonės išsakymo aplinkybes, t. y. kad nuomonė buvo išsakyta tuoj po to, kai Komitetas atsisakė į darbotvarkę įtraukti Virginijaus Sungailos pasiūlytus penkis klausimus, jo nuomone, susijusius su visuomenės interesu, kad tarp atsisakiusių į darbotvarkę įtraukti šiuos klausimus buvo du partijos „Laisvė ir teisingumas“ nariai, kad Virginijus Sungaila yra charizmatiška asmenybė, dėl to, vykstant diskusijai viešojo intereso klausimu, emociškai reaguodamas į Sigutės Bernotienės jam išsakytą repliką pasiūlė jos atstovaujamai partijai „Laisvė ir teisingumas“ pasivadinti partija „Kalėjimas ir banditizmas“.

18. Etikos komisija išanalizavo ir pasiūlymo partijai „Laisvė ir teisingumas“ pasivadinti partija „Kalėjimas ir banditizmas“ išraišką, t. y. įvertino, kad, esant aiškiai išreikštam Komiteto, taip pat ir partijos „Laisvė ir teisingumas“, narių nenorui spręsti visuomenei aktualius ir opius klausimus, Virginijus Sungaila, pasitelkęs hiperbolę, alegoriją, partijos „Laisvė ir teisingumas“ pavadinime esantį žodį „laisvė“ sutapatino su šio žodžio antonimu „nelaisvė“ ir perfrazavo į žodį „kalėjimas“, o žodį „teisingumas“ sutapatino su šio žodžio antonimu „neteisingumas“ ir perfrazavo į žodį „banditizmas“, o tai nesuteikia pagrindo išvadai, jog vaizdingas nuomonės išsakyimas lemia pavyzdingumo principo pažeidimą.

19. Etikos komisija Sprendimą priėmė ne vien vadovaudamasi savo vidiniu įsitikinimu, bet ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnio 1 dalies, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnio bei Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 22 straipsnio 6 dalies nuostatas bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pasisakymą, kad vykstant diskusijai viešojo intereso klausimu leistinos politikų ir kitų visuomenės veikėjų kritikos ribos yra platesnės negu privačių asmenų.

IV. Asmens, dėl kurio priimtas sprendimas, atsiliepinimas

20. Asmuo, dėl kurio priimtas sprendimas – V. Sungaila nesutinka su Pareiškėjo skundu ir nurodo, kad Pareiškėjas, pasitelkdamas Etikos komisiją bei VTEK, siekia politinio susidorojimo dėl partijos kritikos.

V

VTEK k o n s t a t u o j a:

21. Vadovaudamasi Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo (toliau – VTEKĮ) 17 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Komisija prižiūri, kaip įgyvendinami Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas, Lobistinės veiklos įstatymas ir Valstybės politikų elgesio kodeksas, teikia pasiūlymų dėl šių teisės aktų nuostatų tobulinimo ir įgyvendinimo, priima šiais klausimais sprendimus ir rekomendacijas.

VTEKĮ 24 straipsnio 1 dalis nustato, kad tyrimą pagal šio skirsnio nuostatas savo iniciatyva, pagal VTEK perduotą ar kitų pareiškėjų pateiktą pranešimą atlieka ir institucija ar įstaiga, kurioje skundžiamasis asmuo dirba, o kai pranešimas gautas dėl įstaigos vadovo, – šį vadovą į pareigas priimančias ar skiriančias subjektas arba kolegiali valstybės ar savivaldybių institucija. Šio skirsnio nuostatos (įskaitant teisę savivaldybių tarybų etikos komisijų priimtą sprendimą skusti VTEK vadovaujantis šio įstatymo 24¹ straipsniu) *mutatis mutandis* taikomos ir politikų elgesio tyrimams,

atliekamiems pagal Valstybės politikų elgesio kodeksą. Pareiškėjas arba asmuo, dėl kurio veikos institucijoje ar įstaigoje yra atliktas tyrimas ir priimtas sprendimas, šio įstatymo 24¹ straipsnio 1 dalyje nurodytų subjektų priimtus sprendimus, išskyrus atvejus, kai galimas valstybės tarnautojų ar pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų Įstatymo pažeidimas tiriamas kaip tarnybinis nusižengimas ar darbo pareigų pažeidimas, gali skųsti VTEK per vieną mėnesį nuo skundžiamo sprendimo paskelbimo arba įteikimo dienos (išskyrus Seimo Etikos ir procedūrų komisijos priimtus sprendimus).

22. Vadovaudamasi VTEKĮ 24¹ straipsnio 13 dalimi, Komisija, išnagrinėjusi skundą, priima sprendimą patenkinti skundą ir panaikinti skundžiamą sprendimą ar jo dalį arba įpareigoti skundžiamą sprendimą priėmusią instituciją ar įstaigą įvykdyti VTEK nurodymą, taip pat atmesti skundą kaip nepagrįstą.

Kodekso 4 straipsnyje įvardijami valstybės politikų elgesio principai, kuriais jie privalo vadovautis viešajame gyvenime: pagarba žmogui ir valstybei, teisingumas, sąžiningumas, skaidrumas ir viešumas, padorumas, pavyzdingumas, nesavanaudiškumas, nešališkumas ir atsakomybė.

23. Ginčas šioje byloje kilo dėl Etikos komisijos 2021 m. spalio 12 d. sprendimo Nr. TV20-21, kuriuo buvo pripažinta, kad Tarybos narys Virginijus Sungaila, 2021 m. birželio 17 d. vykusiame Komiteto posėdyje partijai „Laisvė ir teisingumas“ pasiūlydamas pasivadinti partija „Kalėjimas ir banditizmas“, nepažeidė Kodekso 4 straipsnio 6 punkte numatyto valstybės politikų elgesio pavyzdingumo principo. Pareiškėjas, nesutikdamas su šiuo sprendimu, prašo Komisijos panaikinti Sprendimą ir įpareigoti Etikos komisiją iš naujo svarstyti jo skundą.

24. Ginčo teisinius santykius reglamentuoja Kodeksas, kurio pagrindiniai tikslai yra siejami su visuomenės pasitikėjimo valstybės valdžios ir savivaldybių institucijomis didinimu, valstybės politikų atsakomybės už savo veiklą ir atskaitomybę visuomenei skatinimu. Etikos komisijų veikla yra viena iš priemonių, užtikrinančių valstybės politikų elgesio kontrolę, todėl į jų darbą įstatymo leidėjas reikalauja įtraukti gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovus. Etikos komisijos sprendimais tikrinama, ar valstybės politikų elgesio ribos nebuvo peržengtos, ir taip užkertamas kelias kitiems pažeidimams ateityje (žr., pvz., *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. balandžio 27 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-396-1062/2018*).

25. Kodekso 6 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta, kad valstybės politikų elgesio, kuriuo pažeidžiami šiame kodekse nustatyti valstybės politikų elgesio principai ir nuostatos, tyrimą atlieka institucijos, kurioje valstybės politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka sudarytos komisijos: savivaldybių tarybose – savivaldybių tarybų sprendimu iš jų narių ir gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovų sudarytos etikos komisijos. Šio straipsnio 1

dalyje nurodytų komisijų darbo ir sprendimų priėmimo tvarką vadovaujantis šiuo kodeksu nustato institucijų, kurios jas sudarė, veiklą reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai (Kodekso 6 straipsnio 3 dalis).

26. Valstybės politiko elgesio tyrimas gali būti pradėtas, kai yra gautas fizinio ar juridinio asmens skundas, kreipimasis ar pranešimas apie valstybės politiko galbūt padarytą šiame kodekse nustatytų valstybės politikų elgesio principų, nuostatų ar institucijos, kurioje politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose valstybės politikui nustatytų reikalavimų pažeidimą, taip pat kai visuomenės informavimo priemonėse paskelbta pagrįsta informacija apie valstybės politiko galimai padarytą pažeidimą. Etikos komisijos atliekamas pažeidimo tyrimas turi būti baigtas ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo tyrimo pradžios su galimybe šį terminą pratęsti ne ilgiau kaip vienam mėnesiui (Kodekso 7 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktai).

Kodekso 6 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytų komisijų priimti sprendimai gali būti skundžiami Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai per vieną mėnesį nuo sprendimo paskelbimo arba jo įteikimo valstybės politikui, dėl kurio yra priimtas sprendimas, dienos (Kodekso 10 straipsnio 1 dalis).

Dėl procedūrinių pažeidimų

Etikos komisija skundą pakartotinai nagrinėjo pažeisdama Kodekso nuostatas.

27. VTEK 2021 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. IGN-35 įpareigojo Etikos komisiją Roberto Filistovičiaus 2021 m. birželio 22 d. skundą nagrinėti iš naujo. Kodekso nuostatos nereglamentuoja tvarkos, pagal kurią Etikos komisija turi nagrinėti skundą, kai jos sprendimą, priimtą pagal Kodekso nuostatas, kvaziteismine tvarka panaikina VTEK. Atsižvelgiant į tai Etikos komisija, gavusi VTEK sprendimą Nr. IGN-35, privalėjo vadovautis Kodekso straipsniais, nustatančiais skundo nagrinėjimą, kai pareiškėjas kreipiasi į minėtą komisiją, pašydamas įvertinti valstybės politiko (tarybos nario) elgesio atitiktį Kodekso nuostatoms, t. y. Kodekso 7 straipsniu. Minėtasis straipsnis įpareigoja Etikos komisiją per 3 dienas nuo tyrimo pradžios surašyti laisvos formos pranešimą ir informuoti valstybės politiką apie pradėtą jo elgesio tyrimą, jo teises ir t. t. (*Kodekso 7 straipsnio 10 dalis*). Etikos komisija, atlikusi tyrimą, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo tyrimo pabaigos savo posėdyje vertina tyrimo metu surinktus duomenis ir priima šio kodekso 9 straipsnyje numatytus sprendimus. Apie Komisijos posėdžio vietą ir laiką ne vėliau kaip prieš 5 dienas iki posėdžio pradžios turi būti pranešta valstybės politikui (*Kodekso 7 straipsnio 11 dalis*). Pagal Kodekso 7 straipsnio 8 dalies nuostatas, Etikos komisija privalo užtikrinti tiriamam valstybės politikui jo procesines teises, tarp jų ir teikti paaiškinimus, prašymus, įrodymus bei dalyvauti Etikos komisijos posėdžiuose.

28. Įvertinus bylos faktines aplinkybes nustatyta, kad Etikos komisija, gavusi VTEK 2021 m. rugsėjo 29 d. sprendimą Nr. IGN-35, 2021 m. spalio 12 d. surengė posėdį, kurio darbotvarkės antrasis klausimas buvo „Dėl gauto Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2021-10-05 rašto Nr. S-2760-(1.9) „Dėl Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimo“. Šio posėdžio protokole Nr. T8-12 užfiksuota, kad Etikos komisijos pirmininkė pristatė VTEK raštą. Protokole analizuojamas įvardinamas VTEK sprendimas Nr. IGN-35, pateikiamos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnio 1 dalies, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnio bei Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 22 straipsnio 6 dalies nuostatos. Taip pat nurodoma, kad Etikos komisijos pirmininkė pakvietė komisiją balsuoti, jog Virginijus Sungaila nepažeidė Kodekse įtvirtinto pavyzdingumo principo. Toks sprendimas ir buvo priimtas. Apie priimtą sprendimą Etikos komisija 2021 m. spalio 5 d. raštu Nr. S-2760-(1.9) informavo VTEK, V. Sungailą bei Pareiškėją.

29. VTEK vertinimu, ta aplinkybė, kad Etikos komisija akivaizdžiai nesilaikė Kodekse įtvirtintos skundo nagrinėjimo tvarkos, neinformavo apie tai asmens, kurio veika yra tiriama, nepakvietė jo į posėdį, kuriame buvo priimtas skundžiamas Sprendimas, yra pakankama konstatuoti esant šiurkščių procedūrinių pažeidimų, dėl kurių Sprendimas gali būti naikinamas.

30. Etikos komisija VTEK 2021 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. IGN-35 buvo įpareigota Roberto Filistovičiaus 2021 m. birželio 22 d. skundą nagrinėti iš naujo, o Etikos komisijos 2021 m. spalio 12 d. posėdyje buvo svarstytas ne Roberto Filistovičiaus skundas, bet VTEK raštas Nr. S-2760-(1.9) „Dėl Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimo“. Etikos komisija, nepaisydama Kodekse imperatyviai nustatytos skundo nagrinėjimo (tyrimo atlikimo) tvarkos ir neatlikusi procesinių veiksmų, tame pačiame posėdyje, kuriame svarstė VTEK gautą raštą, iš karto priėmė Sprendimą ir įvertino V. Sungailos elgesio atitiktį Kodekso nuostatoms.

31. Taigi valstybės politikas, kurio elgesys buvo vertintas, nebuvo tinkamai informuotas apie Etikos komisijos atliekamus veiksmus jo atžvilgiu, tokiu būdu nebuvo užtikrintas gero administravimo principo veikimas ir valstybės politiko teisė būti išklaustyta bei iki sprendimo, galinčio neigiamai paveikti jo interesus, tinkamai ir veiksmingai pareikšti savo nuomonę ir paaiškinti reikšmingas aplinkybes. Apie pareigą aiškiai suformuluoti kaltinimą tiriamam asmeniui, nurodant konkretų nusižengimą ir aplinkybes, yra pasisakęs ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (2018 m. vasario 14 d. administracinėje byloje Nr. A-3008-662/2018, 2020 m. spalio 14 d. administracinėje byloje Nr. eA-3419-602/2020).

32. Kodekso 7 straipsnio 8 dalies 1 punktą nustato, kad valstybės politikas, kurio elgesys tiriamas, turi teisę teikti Savivaldybės komisijai paaiškinimus, prašymus ir įrodymus. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnyje nustatyta, kad asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja asmens teisę į tinkamą teisinį procesą (Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimas). Teisė būti išklaustytam yra vienas iš teisės į tinkamą procesą elementų. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (ESTT), pasisakydamas dėl Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – ir Chartija) 47 straipsnio (teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą), pažymi, kad teisės į gynybą užtikrinimo neatsiejama dalis yra teisė būti išklaustytam, kuria, vykdant administracinę procedūrą, bet kuriam asmeniui užtikrinama galimybė tinkamai ir veiksmingai pareikšti nuomonę iki sprendimo, galinčio neigiamai paveikti jo interesus, priėmimo. ESTT pabrėžė, kad teisė būti išklaustytam užtikrina kiekvienam asmeniui galimybę deramai ir realiai pareikšti savo nuomonę per administracinę procedūrą ir iki sprendimo, galinčio neigiamai paveikti jo interesus, priėmimo (žr. ESTT sprendimo 2012 m. lapkričio 22 d. sprendimo *M. prieš Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland ir Attorney General*, C-277/11, EU:C:2012:744, 87 p., 2014 m. lapkričio 5 d. sprendimo *Mukarubega prieš Préfet de police ir Préfet de la Seine-Saint-Denis*, C-166/13, EU:C:2014: 2336, 46 p.). Pagal ESTT jurisprudenciją, teisės būti išklaustytam turi būti paisoma, net jei taikytinuose teisės aktuose tokio formalumo aiškiai nėra nustatyta. ESTT yra konstatavęs, kad teisė būti išklaustytam taip pat reiškia, kad administracija, rūpestingai ir nešališkai išnagrinėjusi visą aptariamam atvejui reikšmingą informaciją, turi atidžiai susipažinti su suinteresuotojo asmens pateiktomis pastabomis (žr. 2012 m. lapkričio 22 d. sprendimo *M.*, C-277/11, EU:C:2012:744, 85, 86, 87, 88 punktus ir jame nurodytą jurisprudenciją). Šia teise jam, be kita ko, suteikiama galimybė ištaisyti klaidą ar pateikti su asmenine situacija susijusios informacijos, palankios tam, kad sprendimas būtų arba nebūtų priimtas, ir vienokiam ar kitokiam jo turiniui (2014 m. gruodžio 11 d. sprendimo *Boudjlida*, C-249/13, EU:C:2014:2431, 37 p.). Ši teisė turi leisti administracijai ištirti bylos medžiagą taip, kad ji priimtų sprendimą žinodama visas bylos aplinkybes, ir jį tinkamai pagrįsti, kad suinteresuotasis asmuo prireikus galėtų tinkamai įgyvendinti savo teisę pateikti skundą (pagal analogiją žr. 2014 m. gruodžio 11 d. sprendimo *Boudjlida*, C-249/13, EU:C:2014:2431, 59 p.).

33. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra išaiškinęs, kad, viena vertus, teisė išklaudyti reiškia užtikrinti, kad asmuo turėtų deramą, realią, veiksmingą nuomonės, informacijos pateikimo galimybę iki sprendimo priėmimo, nepaisant to, ar minimas reikalavimas teisės aktuose numatytas, ar ne, kita vertus, pakankamas informacijos gavimas administracijai leidžia ištirti bylos

medžiaga taip, kad ji priimtų sprendimą žinodama visas bylos aplinkybes, jog suinteresuotasis asmuo prireikus galėtų tinkamai įgyvendinti savo teisę pateikti skundą, užtikrinti geresnę savo gynybą (žr. 2019 m. gegužės 17 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. eA-1316-1062/2019).

Bylos duomenys patvirtina, kad Etikos komisija neužtikrino tiriamo valstybės politiko procesinių teisių, taip pat visuotinai pripažįstamos teisės būti išklaustam, taip pat nesilaikė skundo nagrinėjimo tvarkos.

Dėl materialiujų normų taikymo

34. Pareiškėjas savo Etikos komisijai pateiktame skunde dėl V. Sungailos elgesio nurodė, kad Tarybos narys, 2021 m. birželio 17 d. Komiteto posėdyje pasiūlęs Partijai pasivadinti ne „Laisvė ir teisingumas“, bet „Kalėjimas ir banditizmas“, šio pasiūlymo nepagrindė jokiais argumentais ar faktinėmis aplinkybėmis. Kadangi nagrinėjamame Komiteto posėdyje dalyvavo kitų partijų atstovų, Savivaldybės administracijos tarnautojų, žiniasklaidos atstovų, pasak Pareiškėjo, šiais savo žodžiais V. Sungaila viešai pažemino Partijos dalykinę reputaciją ir padarė neturtinės žalos. Anot Pareiškėjo, šis V. Sungailos elgesys yra nesuderinamas su valstybės politikų elgesio viešajame gyvenime principais ir reikalavimais, todėl Tarybos narys pažeidė Kodekso 4 straipsnyje nustatytą valstybės politikų elgesio pavyzdingumo principą.

35. Etikos komisija skundžiamame Sprendime pasisakė, kad Virginijus Sungaila tik išsakė savo nuomonę partijos „Laisvė ir teisingumas“ atžvilgiu. Etikos komisija vertino, kad Virginijus Sungaila, būdamas charizmatiška asmenybė, emociškai reagavo į Sigutės Bernotienės jam išsakytą repliką, pasitelkė hiperbolę, alegoriją partijos „Laisvė ir teisingumas“ pavadinime esantį žodį „laisvė“ sutapatino su šio žodžio priešingybe „kalėjimas“ („nelaisvė“), o žodį „teisingumas“ – su šio žodžio priešingybe „banditizmas“ („neteisingumu“), iškart viešai duodamas suprasti, kodėl jam susiformavo toks pasiūlymas: Komiteto, tarp jų ir partijos „Laisvė ir teisingumas“, narių nenoras spręsti visuomenei aktualius ir opius klausimus. Etikos Komisija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnio 1 dalyje numatyta žmogus teise turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnyje numatyta teise laisvai reikšti savo mintis ir įsitikinimus bei Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 22 straipsnio 6 dalyje numatytu draudimu tarybos narių persekioti už balsavimą ar pareikštą nuomonę savivaldybės tarybos ar jos komitetų posėdžiuose, nusprendė, kad Virginijaus Sungailos 2021 m. birželio 17 d. vykusio Komiteto posėdžio metu pasiūlymas partijai „Laisvė ir teisingumas“ pasivadinti partija „Kalėjimas ir banditizmas“ nelaikytinas valstybės politiko elgesio pavyzdingumo principo pažeidimu.

Kodekso 4 straipsnyje įvardijami valstybės politikų elgesio principai, kuriais jie privalo vadovautis viešajame gyvenime, taip pat ir *pavyzdingumo* principas, kuris reiškia, kad valstybės politikas deramai elgiasi visuomenėje, laikosi visuotinai pripažįstamų dorovės, moralės ir etikos normų.

36. VTEK pabrėžia, kad Etikos komisijos Sprendime V. Sungailos elgesys nenagrinėjamas skundžiamo pavyzdingumo principo kontekste – nėra atskleistas šio principo turinys ir kokiais motyvais remdamasi Etikos komisija nusprendė, kad V. Sungailos pasisakymas Komiteto posėdyje nelaikytinas šio principo pažeidimu. Nors Sprendime yra vadovaujama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnio 1 dalies, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnio bei Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 22 straipsnio 6 dalies nuostatomis, tačiau Etikos komisija V. Sungailos elgesį vertino ne įvardintųjų teisės aktų, bet Kodekso nuostatomis. Atsižvelgiant į tai, Etikos komisija turėjo pagrįsti ir pateikti vertinimą kaip Konstitucijoje numatyta žmogus teisė turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje numatyta teisė laisvai reikšti savo mintis ir įsitikinimus bei Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme numatytas draudimas tarybos narį persekioti už balsavimą ar pareikštą nuomonę savivaldybės tarybos ar jos komitetų posėdžiuose turėtų būti vertinama Kodekse įtvirtinto pavyzdingumo principo kontekste. Tai yra paaiškinti V. Sungailos pasisakymą Komitete per minėtuose teisės aktuose nurodytųjų teisių (turėti savo įsitikinimus ir t. t.) bei draudimų (t. y. draudimas tarybos narį persekioti ir t. t.) vertinimą, pagrįsti, ar toks pasisakymas yra suprantamas kaip deramas elgesys visuomenėje, ar V. Sungaila laikėsi visuotinai pripažįstamų dorovės, moralės ir etikos normų ir kokios yra tos dorovės, moralės ir etikos normos analizuojamoje situacijoje.

37. Byloje nėra pateikta įrodymų, kuriais remiantis Etikos komisija nusprendė, kad V. Sungaila yra charizmatiška asmenybė, o jo išsakytą repliką reikia vertinti kaip hiperbolę ar alegoriją. Sprendime nepateikta motyvų, atskleidžiančių, kad charizmatiška asmenybė, vykdydama tarnybines pareigas, gali vartoti dviprasmiškai suprantamas alegorijas (hiperboles). Atsižvelgdama į tai VTEK vertina, kad minėtasis Etikos komisijos argumentas yra paremtas subjektyviais vertinimais, bet ne objektyviais duomenimis ir argumentais.

38. VTEK atkreipia dėmesį į Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką, pagal kurią teismo pareiga pagrįsti priimtą sprendimą neturėtų būti suprantama kaip reikalavimas detaliai atsakyti į kiekvieną argumentą (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 1994 m. balandžio 19 d. sprendimą byloje *Van de Hurk prieš Nyderlandus*, 1997 m. gruodžio 19 d. sprendimą byloje *Helle prieš Suomiją*; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo

2011 m. lapkričio 14 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A261-3555/2011 ir kt.). Pabrėžtina, kad VTEK, nagrinėdama Pareiškėjo skundą, veikia kaip kvaziteisminė institucija, ir priimdama sprendimą vadovaujasi ir minėtąja teismų praktika, todėl dėl kitų Pareiškėjo keliamų Sprendimo neteisėtumo reikalavimų nepasisako.

39. Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes ir nustatytus materialiosios teisės normų taikymo trūkumus, nėra teisinio pagrindo ginčijamą Sprendimą laikyti teisėtu ir pagrįstu, todėl Pareiškėjo skundas tenkintinas ir ginčijamas Sprendimas naikintinas.

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, vadovaudamasi Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 ir 5 punktais bei 24¹ straipsnio 13 dalies 1 punktu,

n u s p r e n d ž i a:

Pareiškėjo Roberto Filistovičiaus skundą patenkinti: panaikinti Mažeikių rajono savivaldybės tarybos etikos komisijos 2021 m. spalio 12 d. sprendimą Nr. TV20-12 „Dėl Virginijaus Sungailos“ ir įpareigoti Mažeikių rajono savivaldybės tarybos etikos komisiją Roberto Filistovičiaus 2021 m. birželio 22 d. skundą dėl Mažeikių rajono savivaldybės tarybos nario Virginijaus Sungailos elgesio nagrinėti iš naujo.

VTEK, kaip privalomos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos, priimtas sprendimas gali būti skundžiamas teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka ir terminais.

Komisijos pirmininkas

Komisijos narė

Komisijos narys

Komisijos narys

Komisijos narys

Edmundas Sakalauskas

Evelina Matulaitienė

Virginijus Kanapinskas

Gediminas Sakalauskas

Martinas Žaltauskas